

BÖLÜM 8

KÜLTÜR, SANAT VE DİJİTALLEŞME KESİŞİMİNDE AKADEMİK ÇALIŞMALAR: ULUSAL TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ÇÖZÜMLEMESİ

Alperen KALKAN¹
Hatice ÇOBAN KENEŞ²

GİRİŞ

Bu çalışma, 2000’li yıllardan itibaren Türkiye’de dijitalleşme, kültür ve sanat ilişkisini konu alan tezleri bibliyografik açıdan mercek altına alıyor. Hem literatür taraması hem de bibliyografik analiz yöntemleri birlikte kullanılarak, dijital kültür, kültürel mirasın dijitalleştirilmesi, yeni medya estetiği, dijital sanat pratikleri ve teknoloji–sanat etkileşimi gibi başlıklar altında yazılmış tezlerin yapısı, eğilimleri ve kavramsal odakları inceleniyor.

Araştırmanın kapsamını, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “dijital kültür” anahtar kelimesiyle ulaşılan, Türkçe yazılmış ve erişime açık tezler oluşturuyor. Bu yönüyle çalışma, dijitalleşmenin kültür ve sanat alanında nasıl ele alındığını, akademik tez üretimi üzerinden haritalandırmayı amaçlıyor.

Dijitalleşme, yalnızca teknolojik bir yenilik değil; aynı zamanda kültürel ve sanatsal üretim biçimlerini kökten dönüştüren bir süreçtir. Bu bağlamda araştırmanın temel sorusu şöyle şekilleniyor: Türkiye’de 2000–2025 yılları arasında dijitalleşme, kültür ve sanat ilişkisi üzerine yazılmış tezler hangi tematik alanlara odaklanıyor ve bu çalışmalar bibliyografik açıdan nasıl bir dağılım sunuyor?

Dijitalleşme, kültürel üretim, aktarım ve arşivleme biçimlerini derinden etkileyerek sanatın yalnızca estetik bir üretim olmaktan çıkmasını, aynı zamanda dijital araçlarla yeniden yapılandırılan, etkileşimli ve çoğaltılabilir bir kültürel

¹ Bilim İnsanı, Munzur Üniversitesi, Kültür ve Sanat Yönetimi AD., ksy.alperenkalkan@gmail.com, ORCID iD: 0009-0007-4740-5784

² Doç. Dr., Munzur Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, haticekenes@munzur.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7329-7584

KAYNAKLAR

- Ak, A. (2013a). Dijital Sanat. *Akademik Bilişim 2013 – XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 919–923. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Ak, A. (2013b). Görsel Sanatlarda Yeni Bir Yaklaşım: Dijital Sanat. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(26), 918–926.
- Akboğa, İ. (2021). *Dijital Kültür ve Fütürizm Paradigmaları: Yeni Dünya Düzeninin İnşasında Yapay Zekânın Rolü* (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı, İstanbul.
- Alibaş, T. (2024). *Dijitalleşme ve Yapay Zekânın Muhasebeye Etkileri: Ankara'daki Muhasebeciler Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek lisans tezi). Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Artvin.
- Arabacı, İ. B., & Polat, M. (2013). Dijital Yerliler, Dijital Göçmenler ve Sınıf Yönetimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(47), 11–20.
- Aslan, H. (2024). *Dijitalleşmenin Kültür Tüketimine Etkisi Bağlamında Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenlerin Karşılaştırılmalı Analizi: Eskişehir Örneği* (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Türk Halk Bilimi Bilim Dalı, Eskişehir.
- Ay, İ. (2024). Akıllı Ev Sistemleri Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz: Web of Science Tabanlı Bir Çalışma. *III. International Fırat Scientific Research Congress*, 114–121.
- Ay, İ., & Dal, M. (2024). 1989'dan Günümüze Dijital Mimarlık: Akademik Yayınların Bibliyometrik Analizi. *International Science and Art Congress*, 190–198.
- Aydoğan, D., & Kaplanoğlu, L. (2020). Toplum, Sanat ve Sanal Gerçeklik. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 79–88.
- Benjamin, W. (2009). *Mekanik Çoğaltım Çağında Sanat Yapıtı* (A. Cemal, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık. (Orijinal eser 1936'da yayımlanmıştır)
- Çokokumuş, B. (2012). Dijital Ortamda Kültür ve Sanat. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(3), 51–66.
- Değirmencioglu, G. (2016). Dijitalleşme Çağında Gazeteciliğin Geleceği. *TRT Akademi*, 1(2), 592–606.
- Dennett, D. (2013). Kültürün Evrimi. J. Brockman (Ed.), *Kültür: Önde Gelen Bilim İnsanları Toplum, Sanat, İktidar ve Teknolojiyi Tartışıyor* (ss. 18–42). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Ercansungur, D. (2024). *Dijitalleşme ve Spor Kavramının Dönüşümü: İlişkisel Sosyoloji Perspektifinden E-Spor Kitleleri Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Febvre, L. (1922). *La Terre et l'Évolution Humaine: Introduction Géographique à l'histoire*. Paris: Librairie Armand Colin.
- Febvre, L. (1953). *Combats Pour l'histoire*. Paris: Armand Colin.
- Febvre, L. (1973). *A New Kind of History: From the Writings of Lucien Febvre* (P. Burke, Ed.). New York: Harper & Row.
- Febvre, L., & Martin, H. J. (1976). *The Coming of The Book: The Impact of Printing 1450–1800* (D. Gerard, Trans.). London: Verso. (Orijinal eser 1958'de yayımlandı)
- Güneş, P. (2024). *Sosyal Sürdürülebilirliğin Motivasyon Üzerindeki Etkisinde Dijitalleşmenin Düzenleyici Rolü* (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kocaeli.
- Höke, N. (2024). *Dijitalleşmenin Kadın İstihdamına Etkileri: Bankacılık Örneği* (Doktora tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kaşık, H. (2024). *Dijitalleşmenin Meslekler Üzerine Etkisi: Diyetisyenler Örneği* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lévy, P. (1997). *Collective Intelligence: Mankind's Emerging World in Cyberspace* (R. Bononno, Trans.). Cambridge, MA: Perseus Books.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Oğuz, E. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8(11), 123–139.
- Önen, T. (2024). *Dijitalleşmenin Ailedeki Etkisinin Nitel Analizi: Hane İçi Kuşaklararası Bir Karşılaştırma* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özel Sağlamtimur, Z. (2010). Dijital Sanat. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 213–237.
- Özer, D., Ay, İ., Alp Dal, N., Erdoğan, J., Halis Özmen, E. G., Tekin, S., & Dal, M. (2025). Türkiye’de Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi: Yükselen Akademik Eğilimler ve Gelecek Vizyonu. *Journal of Art, Design and Architecture (JADA+Arch)*, 1(1), 21–34.
- Özer, U., & Atasoy, B. (2019). Dijital Dönüşüm Kapsamında Spor Yönetimi Uygulamaları. *Proceedings Book of 5th International Eurasian Congress on Natural Nutrition*, 2229–2236.
- Selçuk, H. E. (2022). Sanatın ve Sanat Mekânlarının Dijitalleşme ile Dönüşümünün İncelenmesi. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 579–607.
- Shera, J. H., & Egan, M. E. (1952). *Bibliographic Organization of Knowledge*. Chicago: University of Chicago Press.
- Sucu, İ. (2014). *Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Açısından Sosyal Medya Sanal Dünya Oyunu Olarak Second Life Örneği* (Doktora tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sunal, G. (2016). Sanal Gerçeklik ve Dijital Sinemanın Olanakları. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(2), 294–309.
- Süodor, S. (2022). Dijital Sanat Çalışmalarında NFT ve Güvenlik. *Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, 180–193.
- Tarhan, A. (t.y.). Dijitalleşmenin Tarihsel ve Kavramsal Süreçleri. A. Tarhan (Ed.), *Dijital Kültür ve Sosyal Medya* (ss. 1–16). Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Erzurum.
- Tekin, S., Burkut, E. B., & Dal, M. (2024). Akıllı Şehirler ve Sanat Alanlarındaki Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Munzur International Scientific Research and Innovation Congress*, 288–297.
- Tekin, S., Burkut, E. B., & Dal, M. (2024). Culture and Arts Management: A Bibliometric Analysis Using Software. *Cultural Heritage and Science*, 5(1), 62–74.
- Toker, G., & Çalık, D. (2016). Ekran Çağı İnsanı ve Dijital Toplum. XXI. Yüzyılda Türkiye’de İnternet Konferansı.
- Türk Dil Kurumu. (n.d.). Bibliyografya. *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr>
- Ünlü, A., & Cerev, P. (2023). Teknolojinin Sanata Etkisi: Sanat 4.0. *International Journal of Social Sciences & Humanities*, 487–500.
- Yetkin, Y. (2019). *Konaklama İşletmelerinde Dijitalleşme ve Dijitalleşmenin Sürdürülebilir Turizm ile İlişkisi* (Yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Yıldız, B. (2024). *Sanatın Dijitalleşmesi ve NFT’nin Sanata Etkisi* (Yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anabilim Dalı, Kırıkkale.